

Muutoksen rajat – Pyhän ja profaanin välinen rajanveto vuosien 2015–2021 välisessä ilmastonmuutosuutisoinnissa

Joona Vuorinen

Ilmastonmuutosta voidaan hyvällä syyllä pitää aikamme merkittävimpänä ongelmana. Ilmastonmuutoksen seuraukset ovat olleet kattavan tutkimuksen kohteena jo vuosikymmeniä. Tiedeyhteisöllä on lähes yksimielinen konsensus ilmastonmuutoksen lainalaisuuksista, joiden tuntemusta lisäksi syvennetään yhä uudella tutkimustiedolla. Tässä artikkelissa tutkin ilmastonmuutosta uskontotieteen pyhäteorioiden näkökulmasta, jotka syventävät ymmärrystä ilmastonmuutoksesta ja siihen liitetyistä merkityksenannoista.

Ilmastonmuutosuutisoinnin tarkasteleminen avaa kiinnostavia näkökulmia siihen, minkälainen kuva ilmastonmuutoksesta yhteiskunnassa muodostuu. Koska ilmastonmuutos on maailmanlaajuinen, mahdollisesti koko sivilisaation olemassaoloa uhkaava ilmiö, on oletettavaa, että ilmastonmuutoksesta uuti-

soidaan erityisellä tavalla, joka eroaa vähemmän vakavia aiheita koskevista uutisista. Tarkastelen tässä artikkelissa ilmastonmuutosuutisia pyhän käsitteen kautta. Uskontotieteilijät Kim Knott ja Gordon Lynch hahmottelevat omissa kirjoituksissaan niin sanotut pyhäteoriat, joissa pyhäksi nimetään luovutta-

mattomana ja loukkaamattomana pidetty asiat. Profaanin puolestaan tarkoittaa asioita, jotka uhkaavat pyhän loukkaamattomuutta. (Knott 2008a, 2008b, 2013; Lynch 2014; Paden 1999, 2017).

Tämä artikkeli lähestyy ilmastonmuutosta kolmen tutkimuskysymyksen kautta. Ensimmäiseksi selvitän, minkä-

laiseksi kuva ilmastonmuutoksesta muodostuu kotimaisten uutisartikkelien erilaisissa diskursseissa. Esitän analyysiluvussa erilaisia diskursseja, jotka vaikuttavat siihen, miten ilmastonmuutos hahmotetaan silloin, kun fokus on esimerkiksi ilmastonmuutoksen aiheuttamisesta uhkakuvissa tai ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävässä kansainvälisessä politiikassa. Toisena tutkimuskysymyksenä etsin vastausta siihen, minkälaista pyhän ja profaanin välistä rajanvetoa ilmastonmuutosuutisoinnissa voidaan havaita. Tarkastelemalla uutisten diskursseja uskontotieteen pyhäteorioiden valossa pyrin osoittamaan, että ilmasto ja ympäristö presentoidaan uutisissa pyhäksi, kun taas ilmastonmuutos näyttäytyy näitä uhkaavana profaanina. Kolmantena kysymyksenä pohdin, milloin rajanveto pyhän ja profaanin välillä erityisesti aktualisoituu. Vaikka ilmaston nykytila ja sitä uhkaava ilmastonmuutos ovat jatkuvasti läsnä, niistä ei kuitenkaan uutisoida jatkuvasti ja yhtäjaksoisesti. Mitkä ovat siis niitä tekijöitä, jotka nostavat kysymyksen ajankohtaiseksi ja konkretisoivat rajanvetoa pyhän ja profaanin välillä? Lopuksi esitän yhteenvedossa arviota siitä, mitä etuja saavutetaan tarkastelemalla ilmastonmuutosta valitsemastani uskontotieteellisestä näkökulmasta käsin.

Vastausta näihin kysymyksiin lähdän hakemaan analysoimalla niitä tapo-

ja, joilla ilmastonmuutoksesta on uutisoitu kahden valitun median, Yleisradion (jäljempänä Yle) ja *Ilta-Sanomien* (IS), verkkosivuilla julkaistuissa uutisartikkeleissa. Näitä uutisartikkeleita tutkimalla pyrin selvittämään miten media, ilmastonmuutos ja pyhä linkittyvät toisiinsa: Ilmastonmuutosuutisointia voidaan analysoida uskontotieteen pyhäteorioiden avulla, jos uutisartikkeleissa ilmastonmuutos näyttäytyy maailman nykyistä järjestystä (pyhää) uhkaavana ilmiönä.

Tutkimukseni teoreettinen tausta rakentuu uskontotieteen pyhäteorioiden (mm. Knott 2008a, 2008b, 2013; Lynch 2014; Mellor & Shilling 2014) varaan. Yhteistä näille kaikille on pyhän erottaminen uskonnosta, jolloin pyhä muuttuu käyttökelpoiseksi käsitteelliseksi työkaluksi sosiaalisesti jaetun rajanvedon analyysiin. Aineiston analyysiin käytän diskurssianalyysia (mm. Hjelm 2016; Taira 2022), jossa tutkimuksen kohteena on erityisesti se, miten asioista kerrotaan ja minkälainen kuva todellisuudesta näiden kertomusten pohjalta rakentuu. Toisaalta diskurssianalyysi pohtii myös sitä, miksi tietyt diskurssit nousevat valta-diskursseiksi ja toiset jäävät piiloon.

Rajanvedon työkalut

Ihmisten luonnollinen taipumus jäsentää maailmaa erilaisin sosiaalisesti jae-

tuin rajanvedoin on ollut osa uskontosociologista analyysia viimeistään Émile Durkheimin *Uskontoelämän alkeismuodot* (1980/1937), julkaisusta asti. Durkheimin tutkimuksen keskeisen sisällön on ytimekkäästi tiivistänyt professori Veikko Anttonen, jonka mukaan uskonto on metasosiaalinen rakennelma, jossa korostuu yhteisöllisesti jaettujen rajojen määrittäminen ja kontrollointi erilaisin normatiivisin ja toiminnallisin keinoin, kuten kielloin ja rituaalein. (Anttonen 2006, 101). Näin tietyssä kulttuurissa esiintyviä kontingentteja ja sosiaalisesti jaettuja rajanvetoja ja niiden periaatteita voidaan analysoida uskontotieteen teoreettisin työkaluin.

Tällaisessa lähestymistavassa uskontoa ei rajata yliluonnollisiin toimijoihin viittaamisen tai uskomisen avulla. Arkipuheessa uskonto näyttäytyy usein minimalistisessa määritelmässään, jolloin uskonto rakentuu jonkin yliluonnollisen toimijan ja ihmisten väliselle suhteelle. Uskontotieteellisessä tutkimuksessa lähestymiskulma on kallistunut yhä enemmän uskonnon maksimaalisia määritelmiä kohti, jolloin uskonnonkaltaisena ilmiönä voidaan tutkia lähes mitä tahansa kulttuurisesti jaettua merkityksellistä toimintaa. (Taira 2004, 121).

Rajanveto itsessään ei tietenkään ole aina uskonnonkaltaista toimintaa. Vanhemmat voivat kotona kieltää pieniä

lapsiaan koskemasta takan luokkuun tai leikkimästä kasvimaalla, eikä näissä asioiden kielletyksi-tekemisissä silti ole kyse uskonnonkaltaisesta toiminnasta. Rajanveto muodostuu merkitykselliseksi, kun se attribuoidaan pyhäksi.

Mitkä asiat sitten määrittävät pyhiksi? Kysymykseen voidaan vastata useilla tavoilla, mutta tässä artikkelissa tukeudun tutkijoihin, jotka paikantavat pyhän erityisesti yhteisesti jaettuun rajanvetoihin eri kategorioiden välillä. Kaikkein yksinkertaisimmin tämän näkemyksen on tiivistänyt uskontieteilijä Teuvo Laitila, jonka mukaan pyhäksi nimittäminen on looginen valinta, joka rakentuu kussakin kulttuurissa sen omista lähtökohdista käsin (Laitila 2006, 126, 128). Näin pyhä viittaa ennen kaikkea yhteisölliseen järjestykseen, jonka järkkyminen uhkaa mahdollisesti koko yhteisön olemassaoloa ja jota täytyy sen vuoksi suojella (Paden 2017, 707). Tästä näkökulmasta katsottuna ilmastomuutos näyttäytyy juuri tällaisena pyhää yhteisöllistä järjestystä uhkaavana ilmiönä.

Yhteisöllinen järjestys ei ole kuitenkaan staattinen, vaan kontingentti ja jatkuvan muutoksen kohteena. Sen säilyminen tai muuttuminen on riippuvainen yhteisön jäsenistä ja heidän yhteisesti jakamista rajavedoista. Vaikka muutokset ovat tyypillisesti hitaita, on silti mah-

dollista, että jopa yhteisön perustavimmatkin arvot, joiden varaan yhteisöt ja ihmisten välinen vuorovaikutus rakentuvat, voivat kumoutua. (Lynch 2014, 40–41.) Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että pyhiksi erotetuille asioille tapahtuisi näin, vaan – Lynchia mukaillen – pyhiksi mielletyt asiat on rajattu niin selkeästi erityisiksi, että pelkkä niiden uhkaaminen herättää rajua vastustusta ja yhteiskunnallista keskustelua. Pyhäksi erotetut asiat koetaan ei-kontingenteiksi. Niiden loukkaaminen loukkaa koko maailmassaolemisen tapaa ja maailman miellettyä oikeaa järjestystä. (Lynch 2014, 24–26.) Lynch itse käyttää esimerkkinä sekä humanismia että kansallisvaltiota erilaisine symboleineen, mutta muitakin loukkaamattomia arvoja voidaan löytää, kuten eri puolilla läntistä maailmaa viime vuosikymmenenä käyty keskustelu samaa sukupuolta olevien avio-oikeudesta todistaa (Knott 2013, 156–160).

Huomionarvoista näissä esimerkeissä on, että ne ovat kaikki sekulaareja ilmiöitä. Kansallisia tunnuksia, humanismia ja avio-oikeutta (sekä lukuisia muita) voidaan jo itsessään pitää niin tärkeinä yhteisesti jaettuina arvoina, että ne muodostavat loukkaamattoman kategorian. Erityisesti Kim Knott on korostanut pyhän mahdollisuutta presentoitua myös sekulaareissa ilmiöissä, joita arvos-

tetaan ”yli muiden”, ja jotka sen vuoksi asetetaan muista erilleen. Toisaalta tämän seurauksena näitä sekulaareja ilmiöitä voidaan tutkia uskonnonkaltaisina järjestelminä. (Knott 2008b, 157; Knott 2013, 160.) Tämän artikkelin tarkoituksena on laajentaa tätä näkemystä koskemaan myös ilmastoa ja sitä uhkaavaa muutosta.

Olivatpa pyhäksi erotetut asiat sekulaareja tai uskonnollisia, niiden yhteisöllistä merkitystä ei voi korostaa liiaksi. Pyhäkategoriaan kuuluvat asiat ovat loukkaamattomia, yhteisön luovuttamattomia arvoja ja uskomuksia, joiden varaan koko yhteisöllinen järjestys rakentuu. Tästä syystä rajanveto aktualisoituu niissä tilanteissa, joissa kategoriaan kuuluvien ilmiöiden (kuten sukupuoli, kansa, jumala tai tämän tutkimuksen yhteydessä luonto ja ympäristö) normatiivinen asema tai vakiintunut sisältö vaarantuu (Anttonen 2000, 277).

Pyhän vaarantuminen näyttelee keskeistä roolia kaikissa pyhäteorioissa. Rajanvetoa ei voida tehdä, ellei ole olemassa sisä- ja ulkopuolta: sitä, joka asetetaan erilleen ja se, josta se erotetaan. Rajojen ylitykset loukkaavat loukkaamattomaksi nimettyjä pyhiä asioita. Knottin jo mainittua esimerkkiä käyttääkseni tasavertainen avio-oikeus loukkaa pyhäksi miellettyä käsitystä sekä vakiintuneesta avioliittoinstituutiosta että binäärisestä

sukupuolisuudesta (Knott 2013, 156–160). Pyhäkategorian ulkopuoli, profaani, täytyy pitää jatkuvasti läsnäolevana, ja se pitää toistuvasti tuomita, esimerkiksi yhteisön lainsäädännöllä. Tällöin ei pelkästään torjuta profaania, vaan samalla turvataan pyhäksi miellettyjä asioita sekä vahvistetaan rajanvetoa pyhän ja profaanin välillä. (Alexander 2003, 115–116.) Analyysin yhteydessä osoitan, miten esimerkiksi yhteisestä ilmastosospi- muksesta ulkopuolelle jättäytynyt Yhdysvallat siirtyy rajan yli pyhästä profaanin puolelle.

Konkretiaa esiteltyjen pyhäteorioi- den tueksi tarjoaa Mellorin ja Shillingin teoksessaan (2014) esittelemä malli pyhän modaliteeteista. Knottin ja Lynchin määrittellessä pyhäksi asioita, joita pide- tään ei-kontingenteina ja luovuttamat- omina, herää kysymys mikä kaikki on tällaista. Mellor ja Shilling jaottelevat pyhän neljään eri modaliteettiin, joissa pyhä paikantuu suhteeksi transsendenttiin jumaluuteen, yhteisölliseksi järjestyk- seksi, poliittiseen päätöksentekoon sekä osaksi markkinataloutta ja kuluttamis- ta. Erityisesti modaliteetit, jotka esittä- vät pyhän poliittisen päätöksenteon me- kanismeissa ja ihmisten kuluttamistot- tumuksissa, ovat tutkimuksessani hyö- dyllisiä työkaluja.

Bio-poliittinen pyhän modaliteet- ti antaa poliittiselle päätöksenteolle eri-

tyisen painoarvon. Lainsäädäntö ja jul- kinen valta ovat syrjäyttäneet vanhat us- konnolliset järjestelmät ja nousseet nii- den tilalle. Näin lainsäädäntöä, hallin- toa ja yhteiskunnan vakiintuneita käy- täntöjä voidaan pitää normatiivisina, yhteisöllisesti jaettuina pyhinä katego- rioina. (Mellor & Shilling 2014, 22–23.) Bio-ekonomisen modaliteetin mukaan ostaminen ja kuluttaminen ovat nousseet uskontojen korvaajiksi pyhän kokemus- ten tarjoajina (mt. 105–109). Mellorin ja Shillingin teoria tarjoaa minulle erityi- sesti keinon paikantaa pyhä ilmaston- muutosuutisoinnin kannalta keskeisistä viitekehyksistä, eli osana poliittista vuo- rovaikutusta ja normatiivista lainsäädän- töä, sekä ihmisten kulutustottumuksista.

Luonnon pyhyys

Tämän artikkelin tutkimuskysymys- ten premissinä on, että ihmisillä on tai- pumus attribuoida ympäröivää luontoa pyhäksi. Tämä ei ole uusi ajatus, vaan ai- heesta on kirjoitettu huomattavan pal- jon tutkimusta sekä Suomessa että maai- lla. Veikko Anttonen on väitöstutki- muksessaan osoittanut luonnon eri paik- kojen pyhäksitekemistä esiintyneen suo- malais-ugrilaisilla kansoilla jo rautakau- della (Anttonen 1996).

Luonnon pyhyys voidaan ymmär- tää usealla eri tavalla, jopa saman kult-

tuurin sisällä. Esimerkiksi kaksi erillistä 1800- ja 1900-luvun vaihteen ortodok- sisen Karjalan alueen kansanuskontoa tarkastelevaa esitystä paikantavat luon- non pyhyiden perustan täysin eri tavoin. Kristinuskon näkökulmasta luonnon py- hyys voidaan nähdä prosessina, jossa Ju- malan antaman tehtävän, ”viljellä ja var- jella”, täyttäminen on samalla luonnon pyhittämistä. Vastaavasti pyhyys kado- tetaan, jos luontosuhde muuttuu ainoas- taan luonnon resurssien hyödyntämisek- si. (Laitila 2002, 174–175; 177). Toisaal- ta saman alueen kansanuskossa metsän raja muodosti symbolisen rajan järjes- täytyneen yhteiskunnan, ja sitä uhkaa- van kesyttömän luonnon välillä. Riip- puvuus metsästä resurssina, karjan lai- tumena ja raivattavana kaskena muodos- ti ristiriidan luonnon hyödyntämisen ja siitä erottautumisen välillä (Stark-Aro- la 2002, 202–203). Tällöin luonnon py- hyys perustui sen toiseuteen järjestäyty- neeseen yhteiskuntaan verrattuna.

Tuoreempaa tulkintaa luonnon py- hyydestä on tarjonnut Gordon Lynch, joka kutsuu länsimaista 2000-luvun us- konnollisuutta *progressiiviseksi uskonnol- lisuudeksi* (*progressive religion*, suomen- nos kirjoittajan). Sen keskeisimpinä piir- teinä ovat uskonnollisuuden tulkinta ny- kyajan kulttuurista ja arvoista käsin, sa- moin kuin vihervasemmistolaiset poliit- tiset painotukset. Näiden seurauksena

progressiivinen uskonnollisuus korostaa vastuuta muun muassa ihmisoikeus- ja ympäristökysymyksissä. (Lynch 2007, 19.) Progressiivinen uskonnollisuus tulkitsee pääsääntöisesti luonnon pyhäksi, joko jumaluuteen sisältyvänä tai jumalallisen voiman ylläpitämänä. Luontoon pyritään liittämään uudelleen sen modernisaatiossa menettänyt pyhyys, jonka avulla luonnonsuojelu, aktivismi ja vihreä politiikka pystytään perustelemaan (mt. 53–55).

Luonnon pyhäksi kokeminen on mahdollista myös sekulaarista ja ateistisesta maailmankatsomuksesta käsin koska (sekulaarina) pyhänä voidaan pitää lähestulkoon mitä tahansa erityiseksi miellettyä tai nimettyä, voidaan myös luonto mieltää tällaiseksi. Nykyhetken kasvava ympäristötietoisuus – kestävän kehityksen ja elämäntavan korostaminen – sekä monet vakavat ympäristöongelmat aiheuttavat sen, että yhä useampi tiedostaa luonnon haavoittuvuuden ja sen merkityksen ihmiselle, ja näin pitää sitä pyhänä.

Luonto ei tietenkään ole kaikille pyhä. Luonnon pyhäksi mieltämiseen vaikuttaa kunkin yksilön oma luontosuhde: mikäli luonto koetaan ihmistä suurempana, ympäröivänä entiteettinä, tai ihmisen ja luonto toisiinsa vahvasti linkittyneinä, luontoon liitetään usein pyhyiden elementti. Mikäli luonto nähdään

ihmisestä erillisenä tai ihmisen ”alapuolella” olevana, pyhyiden kokemus katoaa. (Kunchamboo, Lee & Brace-Govan 2017, 128; 130.)

Valistuksesta ja teollisen vallankumouksen myötä hahmoteltu dikotomia ihmisen ja luonnon välillä on osittain häivyttänyt luonnon pyhyttä. Ympäristöpolitiikan professori Yrjö Haila on osoittanut tämän kahtiajaon olevan kontingentti ja riippuvan pitkälti siitä kuinka tärkeäksi luonto kunakin aikana koetaan. Jaon keinotekoisuus ilmeni, kun ihmisen sai toiminnallaan luonnon normaalin tasapainon järkkymään ja ekokatastrofin partaalle. (Haila 1999, 176; 2000, 157). Koska ihmiskunnan riippuvuus luonnon hyvinvoinnista on nykyisin hyvin tiedossa, voimme tehdä kaksi tärkeää johtopäätöstä: Ensiksi luonnon ja kulttuurin välinen jako hämärtyy, joten ihminen ja luonto nähdään yhä enenevästi toisiinsa linkittyvinä. Toiseksi luontoon liitetään tämän vuoksi yhä useammin kokemus pyhydestä.

Aineisto ja menetelmät

Artikkelin tutkimusaineisto muodostuu Ylen ja *Ilta-Sanomien* (IS) verkkosivuilta julkaistuista ilmastomuutosta koskevista uutisista. Aineiston aikarajauksena on kahden merkittävän Yhdistyneiden kansakuntien (YK:n) ilmastokokouksen

(COP) – Pariisin vuoden 2015 (COP 21) ja Glasgow’n vuoden 2021 (COP 26) kokouksen – välinen ajanjakso. Aineiston keruun aloitusajankohdaksi valikoitunut Pariisin ilmastokokous oli historiallinen kokous, sillä sen tuloksena YK:n jäsenmaat sitoutuivat ensimmäistä kertaa toimiin ilmastomuutoksen torjumiseksi siten, että lämpötilan nousu jäisi selvästi alle 2 celsiusasteen, ja samalla lupasivat pyrkiä rajoittamaan lämpötilan nousun jopa alle 1,5 celsiusasteen (Pariisin ilmastosopimus 2. artikla; UNFCCC 2023). Tutkimusaineiston aikarajaus päättyy Glasgow’n ilmastokokoukseen loka-marraskuussa 2021, joka oli viimeisin pidetty kokous tämän tutkimuksen aineistonkeruun alkaessa.

Yle ja IS ovat maamme tunnetuimpia ja luetuimpia uutissivustoja (Jyrkiäinen 2017, 111). Yle kokonaisuudessaan tavoitti vuonna 2021 viikoittain 94 prosenttia suomalaisista, ja Yle.fi -uutissivusto erikseen 1,9 miljoonaa lukijaa viikossa. IS:n viikoittainen kokonaistavoittavuus oli vajaat kolme miljoonaa lukijaa, joista nettijulkaisu keräsi valtaosan, noin 2,7 miljoonaa lukijaa (Ylen kotisivut; MediaAudit Finlandin kotisivut). Lisäksi molempien verkkojulkaisut ovat ilmaisia ja kattavasti suomalaisia tavoittamaan pyrkiviä julkaisuja, joten kumpikaan ei oletettavasti edusta ilmastomuutosuutisoinnissaan ja siihen

liittyvissä arvoväittämissä ääripäitä, vaan pyrkivät puhuttelemaan ”tavalista suomalaista”. Viimeiseksi on huomattava, että Yle ja IS edustavat erilaisia toimijoita mediakentällä: Yle on julkisrahoitteinen, kun taas IS on osa kaupallista Sanoma-konsernia. Näin uutismedioiden toiminta- ja ansaintalogiikka eroavat toisistaan, mikä oletettavasti näkyy myös mediatalojen uutisartikleissa. Kaupallisten verkkomedioiden tuotot muodostuvat valtaosin mainostuloista, joiden suuruus puolestaan riippuu sivun verkkovierailujen määrästä. Tästä syystä IS:n kaltaisilla kaupallisilla verkkomedioilla on taipumus muotoilla otsikkonsa mahdollisimman paljon kävijöitä houkutteleviksi ”klikkiotsikoiksi” (Bazaco, Redondo & Sánchez-García 2019, 95; Sauri & Picard 2017, 43). Internetin roolin lisääntymisen myötä otsikoiden ”tabloidisaatio”, eli iltapäivälehdille tyypillisten huomionhakuisten otsikoiden siirtyminen muihin medioihin, on kuitenkin lisääntynyt, jonka takia vastaavia otsikoita esiintyy myös julkisen palvelun mediayhtiöiden sisällöissä (Jyrkiäinen 2017, 112).

Kuten ilmastonmuutosta ilmiönä, myös ilmastonmuutosuutisointia on tutkittu kattavasti. Lähestymistapoja ilmastonmuutosuutisoinnin tutkimiseen on ollut useita. Maxwell Boykoff (2012) tutki sitä, minkälaiseksi kuva ilmaston-

muutoksesta uutisissa on rakentunut aikojen saatossa ja miten ilmiöstä on uutisoitu. Hänen havaintojensa mukaan uutisoinnin laajuuteen vaikuttavat pelkän ympäristön sääolosuhteiden vaihtelun lisäksi myös poliittiset kannanotot ja tieteelliset julkaisut (Boykoff 2012, 49). Toisaalta Boykoff linkitti ilmastonmuutosuutisoinnin ansiokkaasti median yleiseen toimintalogiikkaan, jonka mukaan kiinnostavien uutisaiheiden tulee olla uusia, dramaattisia ja henkilökohtaisia. Tämän seurauksena ilmastonmuutosuutisista on kuitenkin vaara tulla yksittäistapahtumia niin, että ilmastonmuutoksen laajemmat vaikutukset ja mekanismit jäävät vähälle huomiolle (Boykoff 2012, 106).

Kattavasta ilmastonmuutosuutisoinnista huolimatta konkreettiset toimet ilmastonmuutoksen torjumiseksi ovat jääneet vähiin. Syynä tähän voidaan pitää kapitalistisen talousjärjestelmän suur yrityksille suoma hegemonista asemaa. Valta-asemansa turvin suuryritykset pystyvät kontrolloimaan lainsäädäntöä, tutkimustulosten julkaisua ja ilmastonmuutosuutisointia niin, että tarve välitömmille ilmastotoimille vaikuttaa katoavan (Nyberg, Wright & Bowden 2022, 21–38). Sama ilmiö havaittiin myös toisessa tutkimuksessa, jonka mukaan siihen miten paljon ilmastonmuutoksesta uutisoitiin, ja kuinka huolestuttavana il-

miönä sitä pidetään, vaikuttavat ennen kaikkea poliittisten päättäjien (kyseisessä tutkimuksessa USA:n edustajainhuoneen) puheenvuorot, eivätkä niinkään sään vaihtelut tai tieteen tulokset (Carmichael & Brulle 2017, 246–247).

Diskurssianalyysi on erityisesti ranskalaisen filosofi Michel Foucault’n muotoilemana linkittynyt vahvasti kysymyksiin vallasta. Foucault’n mukaan diskurssit syntyvät tiettyssä kontekstissa ja pääsääntöisesti vahvistavat ”vallitsevaa” kontekstia, vaikka toisaalta niillä on myös mahdollisuus horjuttaa vallitsevia kontekstuaalisia valtarakenteita. (Taira 2022, 31.) Foucault’n näkemyksessä korostuu siis diskurssia ympäröivä historiallis-sosiaalinen todellisuus ja sen myötä vakiintuneet valtarakenteet, jonka seurauksena diskurssi on keskeinen osa vallankäyttöä, kun sillä sekä vahvistetaan valtakursseja että vaiennetaan vastadiskursseja (Foucault 2014, 152–153).

Kaikki kerronta – niin suullinen kuin kirjallinen – tapahtuu tiettyjen sosiaalisten käytänteiden mukaan, jotka sekä ohjaavat diskurssin rakentumista ja joita diskurssi myös muokkaa (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 27). Pällin ja Lillqvistin sanoin ”[k]ielenkäytön nähdään paitsi heijastavan myös rakentavan sosiaalista todellisuutta” (Pälli & Lillqvist 2020, 375). Tätä havainnollistava esimerkki lienee joulukuulta 1972,

jolloin Yhdysvaltain armeijan lentoreitin alapuolella Havaijilla asuneet ihmiset eivät hyväksyneet omia havaintojaan (lisääntynyt lentokoneliikenne) Vietnamin sodan voimistumisesta, kun sanomalehdissä ei asiasta kerrottu (Scollon & de Saint-Georges 2012, 66–67).

Diskurssianalyysia täydentämään olen ottanut Pertti Alasuutarin ja Ali Qadirin (2014, 2021) diskurssianalyysin työkaluksi esittelemän *episteemisen hallinnan* käsitteen. He tarkoittavat tällä sitä, että yhteiskunnan hallitsevat instituutiot – heillä erityisesti lainsäädännöstä ja hallinnosta vastaavat tahot, mutta laajennettavissa koskemaan esimerkiksi myös mediaa ja suuryrityksiä – kontrolloivat sitä, mikä on vallitseva totuus (Alasuutari & Qadir 2021, 66–69). Tiivistäen Alasuutarin ja Qadirin näkemyksen voi esittää siten, että hallitsevat instituutiot rakentavat ja ylläpitävät niitä sosio-kulttuurisia rakenteita, jotka vaikuttavat siihen, miten tieto ja ymmärrys maailman ilmiöistä kussakin yhteisössä muodostuu. Tutkimusaineiston analyysin yhteydessä osoitan, että ilmastonmuutosuutisointien yhteydessä media ja poliittiset päättäjät (median representoimina) käyttävät episteemistä hallintaa, muun muassa antamalla tietynlaisille diskursseille enemmän palstatilaa, esittämällä tietyt diskurssit uskottavampina kuin toiset ja vakiinnuttamalla tie-

tyt puhumisen tavat (vrt. Carmichael & Brulle 2017).

Ilmastonmuutosuutisointi ei siis ole pelkkää ilmastoon ja luontoon vaikuttavien tapahtumien raportoimista, vaan sen muotoutumiseen vaikuttavat suuresti ympäröivän yhteiskunnan arvot ja eri toimijoiden intressit (erityisesti vallassaolevien toimijoiden, vrt. Alasuutari & Qadir 2014; 2021). Tämän takia ilmastonmuutosuutisointi on usein tasapainoilua kahden näkökulman välillä: luonnon pyhyys ja luonnon kannalta kestävä elämäntapa, jota valtaakäyttävät yrittävät ylläpitää.

Kuten kaikessa tutkimuksessa, myös tässä aineiston rajauksella on ollut keskeinen rooli. Pelkästään hakusanalla ”ilmastonmuutos” sekä Ylen että IS:n arkistoista tulee valitulla aikarajauksella useita tuhansia osumia, joista suurin osa ei ole tämän tutkimuksen kannalta relevantteja. Tästä syystä olen rajannut hakua siten, että sanan ”Ilmastonmuutos” lisäksi uutisartikkeleissa pitää esiintyä vähintään yksi hakusanoista ”IPCC”, ”Ilmastoraportti”, ”+1,5°C / aste”, ”Ilmastotoimet” ja ”lämpötilan nousu”. Näiden rajausten avulla olen onnistunut keräämään aineistoksi artikkelaita, jotka liittyvät suoraan ilmastonmuutokseen ilmiönä, sen seurauksiin ja siihen liittyviin toimiin.

Rajausten avulla olen saanut aineistoksi 197 artikkelia (Yle 109, IS 88), jotka olen karkeasti luokitellut sisältöjensä perusteella kolmeen eri luokkaan: ”ikävät seuraukset” (78), ”Valtioiden roolit” (79) ja ”Talous ja kulutus” (40). Muotoilemiini luokitteluihin olen päätenyt diskurssianalyysin avulla tarkastelemalla kerronnan yksityiskohtia, kuten sanavalintoja ja retorisia keinoja (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993). Näiden perusteella uutisartikkelit muodostavat toisistaan eroavia diskursseja, joiden avulla olen jakanut artikkelit kuvailemiini luokkiin. ”Ikäviin seurauksiin” kuuluvissa artikkeleissa ilmastonmuutoksesta kirjoitettiin sanavalinnoin, jotka korostivat ilmastonmuutoksen uhkia ja nykyhetken toimia ratkaisevina koko maapallon kohtalon kannalta (ks. lainaukset analyysiluvussa).

”Valtioiden roolit”-luokkaan päätyneet artikkelit uutisoivat ilmastonmuutoksesta selvästi edellisistä erottuvien painotuksin. Ilmastokriisin muodostamien uhkakuvien sijaan, tämän luokan artikkelit keskittyivät kansainväliseen ilmastopolitiikkaan. Uutisten sanavalinnat, aiheet ja tulokulmat muodostivat ilmastonmuutoksesta edelleen merkittävän uhan, mutta hätätilan ja epätoivon sijaan artikkeleissa korostettiin maailman valtioiden yhteisiä ponnistuksia ilmastonmuutoksen torjumiseen, jonka

takia artikkelien yleissävy oli huomattavasti edellistä luokkaa optimistisempaa. Esimerkiksi kansainvälisten ilmastokousten yhteydessä julkaistuissa artikkeleissa kokousedustajien puheenvuorot viestivät helpotusta ja sitoutumista laadittuihin sopimuksiin.

Viimeinen luokka, ”talous ja kulu-tus”, on muodostunut keskenään samankaltaisten uutisartikkelien ympärille. Aineistoon tutustuessani havaitsin osan ilmastomuutosuutisista olevan tyyliltään sellaisia, jotka keskittyivät yksilöiden valintoihin ja niiden ilmastovaikutuksiin. Tulokulmansa takia nämä artikkelit muodostivat erottuvan luokan, jonka tunnuspiirteenä oli yksilön oman toiminnan korostaminen, joka ilmeni erityisesti artikkelien sanamuodoissa.

Näiden kolmen erillisen luokan avulla pystyn etsimään ja vertailemaan erityyppisten uutisartikkelien muodostamia diskursseja. Erilaisten diskurssien esittelyn lisäksi pyrin analysoimaan sitä, miksi ilmastomuutoksesta uutisoidaan erilaisin diskurssein ja miten näillä eri kirjoittamisen tavoilla pyritään vaikuttamaan lukijaan. Analyysiosiossa esitellen tarkemmin esimerkkien avulla, millä perusteella olen valinnut artikkelit kuhunkin luokkaan ja pyrin tuomaan havaintoni eri diskurssien erityispiirteistä vuoropuheluun hahmottelemani pyhäteorian kanssa.

Luokittelut ovat paikoitellen päällekkäisiä, ja oma roolini tutkijana on korostunut luokittelujen yhteydessä. Valtaosassa uutisartikkeleista on jonkinlainen maininta ilmastomuutoksen haitallisista vaikutuksista, jonka takia iso osa aineistosta voitaisiin sijoittaa ”ikävien seurauksien” luokkaan. Olen uutisia analysoidessani pyrkinyt etsimään uutisartikkelin keskeisen sisällön ja luokittelemaan uutiset eri kategorioihin sen perusteella. Joissakin tapauksissa valitseminen kahden eri luokan välillä oli hankalaa, sillä uutisartikkelin olisi voinut perustellusti sijoittaa kumpaan luokkaan tahansa. Vaikka valinta saattaa vaikuttaa näissä tilanteissa arbitraariselta, se ei silti heikennä esittämääni argumenttia: ilmastomuutosuutisten teksteistä on löydetävissä useita toisistaan eroavia diskursseja, joilla rakennetaan rajanvetoa reaali maailmassa.

Ikävät seuraukset – hätätiladiskurssi

Yleissävyltään sekä Ylen että IS:n ilmastomuutosuutiset ovat pääsääntöisesti asiallisen yleiskielisiä. Tyypillisimmin niissä keskitytään ilmastomuutoksen myötä lisääntyviin erilaisiin sään ääri-ilmiöihin tai keskilämpötiloissa tapahtuneisiin muutoksiin. Kaikesta ilmastomuutosuutisoinnista löytyy jossain muodossa maininta siitä, mitä ilmaston-

muutos tarkoittaa ja miksi se on maailmalajaajuisesti vakava aihe. Tästä syystä väljästi tulkittuna lähes jokainen uutisartikkeli sopisi ”ikävien seurauksien” luokkaan, joka 78 artikkelilla onkin isoin luokistani. Analyysin kannalta kiinnostavimmat tämän luokan artikkeleista ovat ne, joissa ikävien seurauksien esittelyn lisäksi korostetaan tarvetta vaikuttaa ikäviin seurauksiin sekä näiden toimien kiireellisyyttä:

Kauhuskenaarioiden toteutuminen ei siis ole pelkkää kuvitelmää. On kuitenkin olemassa keinoja, joilla kehityskulku voidaan pysäyttää, mutta toimia täytyy nopeasti. (IS20180810)

”Kahden asteen sisällä pysyminen on omissa käsissämme. Se on perusteltu asteluku, jonka jälkeen riskit käyvät yhä suuremmiksi ja suuremmiksi.” [Professori Veli-Matti Kerminen Helsingin yliopiston ilmakehätieteiden laitokselta.] (IS20151213)

Jos emme toimi nopeasti päästöjen hillitsemiseksi, on todennäköistä, että jokainen ekosysteemi muuttuu olennaisesti ympäri maapalloa elinaikanamme, [Queenslandin yliopiston vanhempi tutkija James] Watson painottaa. (Yle20161111)

Nämä ja vastaavat uutiset muodostavat hätätiladiskurssin, jossa toistuvat tietyt teemat: 1) muutos huonompaan,

2) tarve toimia sekä 3) toimien kiireellisyys. Maapallon ilmastoon ja luontoon liittyvät uhat koskevat juuri niitä asioita, joita pidetään Knottia (2008b, 157) ja Lynchiä (2014, 24–26) seuraten erityisinä ja loukkaamattomina, sanalla sanoen pyhinä.

Hätätiladiskurssin ensimmäinen elementti, muutos huonompaan, kohdistuu ilmastonmuutosuutisoinnissa koko inhimilliseen sivilisaatioon globaalissa mittakaavassa. Diskurssin sanavalinnat, joissa puhutaan ”kauhuskenaarioista” ja ”riskeistä” ja arvotetaan eri skenaarioita paremmaksi ja huonommaksi, piirtävät ilmastonmuutoksesta selkeän, joskin hyvin yksipuolisen kuvan: ilmastonmuutos on jotakin, joka uhkaa vakiintunutta järjestystä.

Hätätiladiskurssi muodostaa selvän rajanvedon hyvän ja pahan välillä. Loukkaamatonta maailman ”hyvää” nykytilannetta uhkaa ilmastonmuutos, joka tuomillaan muutoksilla (uhkaa) järkyttää vakiintunutta järjestystä. Kuten yllä esitin, juuri vaaran uhatessa rajanveto pyhän ja profaanin välillä konkretisoi-
tuu. Erityisen selvästi tämä korostui lokakuussa 2018.

Kansainvälinen ilmastopaneeli julkaisi 8. lokakuuta 2018 kattavan raportin siitä, mitä seurauksia tulisi, jos ilmasto lämpenisi enemmän kuin 1,5 astetta. Raportti itsessään on useita satoja sivu-

ja pitkä, mutta medialle ja päättäjille laadittu 24 sivun tiivistelmä toimi pohjana lukuisille uutisille. Raportin pääviesti oli, että Pariisin ilmastopöytäkirjaan kirjattu tavoite rajoittaa lämpeneminen kahteen asteeseen ei ole riittävä ehkäisemään vakavia muutoksia maailman luonnossa ja ilmastossa. Lämpötilan nousu pitäisi saada rajoitettua 1,5 asteeseen. Raportin mukaan tämän saavuttamiseen maapallon hiilidioksidipäästöt pitäisi puolittaa vuoteen 2030 mennessä (IPCC 2018).

Lokakuun 2018 aikana julkaistiin 29 aineistoon kuuluvaa uutista, joka on merkittävä osuus koko 197 uutisartikkelin aineistostani. Näistä 24:ssä mainittiin suoraan IPCC:n raportti ja lopuistakin voidaan olettaa niiden julkaisun ainakin osittain johtuvan tuoreesta raportista. Kaikki lokakuun 2018 uutisista, vaikka niissä IPCC:n raportti mainittiinkin, eivät kuuluneet ”ikäviin seurauksiin”, mutta ne, jotka kuuluivat, toistivat hätätiladiskurssia:

Raportin mukaan ihmisen aiheuttama lämpeneminen on vielä rajattavissa 1,5 asteeseen esiteollisesta ajasta, mutta se vaatii ennätyksellisen nopeita toimia. Pelkästään puoli astetta enemmän tarkoittaisi, että maailma olisi dramaattisesti huonommassa jamassa: merenpinta nousisi enemmän, herkätkä ekosysteemit olisivat vaarassa. – – Nykyi-

sillä päästövähennyksillä tavoitteeseen ei päästä, vaan lämpeneminen nousee 3 asteeseen. (Yle20181008)

Raportin mukaan ilmaston lämpeneminen pitäisi rajata 1,5 asteeseen verrattuna esiteolliseen aikaan. Jo kahden asteen lämpeneminen aiheuttaisi merkittävästi suurempia ja enemmän peruuttamattomia haittoja. Helsingin yliopiston professori Markku Kanninen kuitenkin muistuttaa, että ilmaston lämpenemistä voidaan vielä hillitä, vaikka toimiin on ryhdyttävä aiemmin oletettua nopeammin ja laaja-alaisemmin. -Ei pidä panikoida. Tämä on hemmetin iso asia ja tässä ratkaistaan maapallon tulevaisuutta, mutta se on tehtävissä oleva juttu, Kanninen sanoo. (IS20181009)

IPCC:n raporttia koskevissa uutisissa korostuu uutisten nykyhetken historiallisuus. Ympäristön kohtalo on veitsenterällä ja tehtävät toimet ratkaisevat sen, kumpaan suuntaan maapallon tulevaisuus lähtee kehittymään. Huomaamme tässä ajatuksen, joka toistuu useilla pyhäteoreetikoilla: vakiintunut tapa, jolla koko maailma yhteisöineen on järjestynyt, on pyhä, ja profaania vastaavasti ovat kaikki tekijät, jotka tätä pyhää järjestystä uhkaavat (Paden 1999, 168).

Mikäli ilmastonmuutoksen torjumiin liittyvien toimien halutaan olevan mahdollisimman tehokkaita, täytyy näiden toimien olla valtioiden välisiä tai val-

tion sisäisiä. Valtioiden välisillä toimilla tarkoitetaan ennen kaikkea kansainvälisiä ilmastositomuksia, jotka ohjaavat kun-kin valtion sisäistä päätöksentekoa. Valtion sisäiset toimet puolestaan ovat lain-säädäntöä, jolla pyritään hidastamaan tai rajoittamaan ilmastomuutoksen etenemistä ja vaikutuksia, sekä aiheen esilläpito mediassa, joka vaikuttaa suo-raan siihen kuinka huolestuttavana il-miönä ilmastomuutos koetaan. (Car-michael & Brulle 2017, 244.)

Näitä valtion toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi voidaan tarkas-tella Shillingin ja Mellorin bio-poliit-tisen pyhän modaliteetin avulla, jonka avulla he paikantavat pyhän kehollisuut-ta tai elämää koskeviin lakeihin ja nor-meihin. He itse käyttävät teoksessaan (2014) esimerkkeinä sitä miten lainsää-dännöllä pyritään kontrolloimaan mm. huumaantumista ja kipua. Laissa krimi-nalisoidut ja/tai yhteisöllisesti tuomitut päihdyttävät aineet tai väkivalta kuulu-vat erityiseen kategoriaan, jonka avulla ne pyritään rajaamaan tavallisen arjen ulkopuolelle. Tämän kategorian asioi-hin on pääsy vain specialistilla, kuten lääkäriellä. Kaikki muut, kuin asiaan vi-hkiytynyt spesialisti, operoidessaan kate-goriaan kuuluvien asioiden kanssa (esim. uskonnollisessa tarkoituksessa nautitut psykedeelit tai itseaiheutettu kipu) syy-listyisivät näin tietynlaiseen pyhäinhä-

väistykseen. (Mellor & Shilling 2014.)

Ilmastomuutokseen sovellettuna maapallon luonto ja ilmasto nähdään kehollisuuteen ja elämään vertautuva-na erityisenä luokkana, jota pitää lain-säädännön avulla kontrolloida. Uutisar-tikkeleissa tämä näkyy voimakkaana ve-toomuksena mittaviin yhteisiin ilmasto-toimiin, jotka käytännössä ovat mahdol-lisia vain yhteisesti sovitulla lainsäädän-nöllä, jonka avulla ilmastotoimien piiriin saadaan niin yksityishenkilöt, yritykset kuin kokonaiset valtiotkin. Tässä on ky-se bio-poliittisesta pyhän modaliteetista.

Lainsäädännön avulla saadaan ra-jattua pyhä ja profaani toisistaan eril-leen (Alexander 2003, 115–116). Sa-malla lainsäädännön alaisuuteen saate-tut ilmiöt saavat erityistä painoarvoa yh-teiskunnan näkökulmasta. Lainsäädän-tö rajaa tietyt asiat suojeltaviksi (pyhik-si) ja toiset näitä suojeltuja asioita uhkaa-viksi (profaaneiksi). Kun media uutisoi ilmastopolitiikasta ja siihen liittyväs-tä lainsäädännöstä, se samanaikaisesti vahvistaa ilmastoon liitettyä pyhyyttä.

Valtioiden roolit – Yhteistyö- ja syyppädiskurssi

Useat ilmastomuutosuutiset keskittyi-vät pelkkien uhkakuvien esittelyn sijaan eri valtioiden ilmastotoimiin tai valtioi-den suhtautumiseen ilmastomuutok-

seen. Karkeasti jaettuna eri valtioihin keskittyvät uutiset liittyivät joko ajan-kohtaisiin ilmastokokouksiin ja -sopi-muksiin, jolloin uutisten diskursseis-sa korostui yhteistyö, tai esittelivät jon-kin tietyn valtion/valtionjohdon nega-tiivisia ilmastotoimia tai ilmastodenia-lismia, jolloin näitä syytettiin yhteisten sopimusten hylkäämisestä tai ilmaston-muutoksen torjunnan vaikeuttamisesta.

Helpotus oli sopimuksen synnyttyä suuri. Monien muistoissa oli Kööpen-haminan kokous vuodelta 2009, jossa yhteistä linjaa ei löydetty. Pariisin ky-symysmerkkejä olikin etenkin maail-man suurin saastuttajamaa Kiina, jo-ta pidettiin yhtenä syyppäänä Kööpen-haminan kokouksen epäonnistumi-seen. Kiina kuitenkin ilmoitti hyväk-syvnsä sopimuksen lauantaina ilta-päivällä. Pian tämän jälkeen sopimus-luonnoksen hyväksyi Yhdysvallat. (Yle20151212)

Maaillalla otettiin vastaan Yhdysval-tain vetäytyminen Pariisin ilmastoso-pimuksesta tyrmistyneinä, joskaan ei yllättyneinä. Jo ennen torstai-iltais-ta tiedotustilaisuutta oli uutisoitu, et-tä presidentti Donald Trump aikoi-si irrottaa Yhdysvallat sopimukses-ta. Euroopan komission puheenjoh-taja Jean-Claude Juncker totesi Trum-pin päätöksen olevan ”erittäin väärä”, AFP kertoo. (IS20170602)

Delegaatit syyttivät etenkin Brasiliia, Kiinaa, Australiaa, Saudi-Arabiaa ja Yhdysvaltoja kunnianhimoisempien toimien vastustamisesta, Reuters uutisoi. – Kehittyvien maiden ja pienten valtioiden edustajat ilmaisivat olevansa petettyneitä siihen, että suuremmat valtiot pystyivät estämään kunnianhimoisiin ilmastotoimiin ryhtymistä kansainvälisellä tasolla. (IS20191216)

Yhteistyö- ja syypäädiskurssi jatkavat hätätiladiskurssin viestistä vielä askeleen eteenpäin. Eri valtioiden rooleihin liittyvät diskurssit esittelevät, miten hätätiladiskurssin vaatimiin toimiin on tartuttu kansainvälisin sopimuksin, tai vastavasti, miten näitä toimia laiminlyödään. Molemmissa diskursseissa muodostuu rajanvetoa pyhän ja sitä uhkaavan profaanin välille.

Yhteistyödiskurssissa iso osa maailman valtioista muodostaa yhtenäisen rintaman suojelemaan pyhäksi miellettyä vakiintunutta ilmaston nykytilaa siitä uhkaavalta profaanilta. Tässä toteutuu se, mitä useat pyhäteoreetikot esittävät: pyhäksi koettujen asioiden uhkaaminen saa pyhän puolustajat aktivoitumaan ja toimimaan tietyllä, joskus ritualistisellakin tavalla. Sopimuksissa mainitut tavoitteet pyhän loukkaamattomuudelle ja keinot sen saavuttamiseksi kertovat kuinka tärkeästä pyhästä on kyse: mitä painavimmat säännöt ja rajoitukset pyhää suojelevat, sitä tärkeämpänä kyseistä

pyhää pidetään (Paden 1999, 168–169; 2017, 707–708). On hankala kuvitella kansainvälisiä ilmastosopimuksia painavampia suojelukeinoja.

Syypäädiskurssi puolestaan keskittyy toimijoihin, jotka uhkaavat tätä yhdessä muodostettua järjestelmää. Edeltävissä sitaateissa mainitaan nimeltä useita valtioita, joita muut maat syyttävät yhteisen järjestyksen rikkomisesta. Mikäli tätä järjestystä tulkitaan pyhänä, voidaan kaikkia järjestystä horjuttavia toimia tulkita pyhäinhäväistyksinä. Erityisesti Donald Trumpin värikäs persoona ja hänen hallintonsa avoimen yhteistyövastainen toimintansa, kuten eroaminen Pariisin ilmastopoliitikasta, sai paljon näkyvyyttä aineistossani. Yhden valtion irtautuessa yhteisestä sopimuksesta tapahtuu samalla rajanlytitys. Yhdysvallat siirtyi rajan toiselle puolelle, ja tätä haluttiin uutisissa korostaa. Kattava uutisointi Yhdysvaltojen ilmastopoliitikasta toisaalta vahvistaa rajaa toiseuttamalla Yhdysvallat rajan väärälle puolelle, mutta samalla tiivistämällä rajan sisäpuolelle jääneitä ”meitä” (esim. Knott 2008a, 56). Kyse on episteemisestä hallinnasta ja vallankäytöstä, jonka avulla pyritään ylläpitämään tiettyä totuutta. Ylellä ja IS:lla on hyvä mahdollisuus ”asemansa perusteella – käyttäen kaikkien vastaanottamaa ja kaikkialle levittäytynyttä diskurssia hallintatarkoituksessa” (Foucault 2014, 152).

Vaaran uhatessa tapahtuu siis tietynlaista rivien tiivistämistä. Uutisartikkelit rakentavat valtioiden toimien pohjalta maailman valtioista yhteisen rintaman, joka taistelee saman asian puolesta. Rintamasta lähtevät valtiot näyttäytyvät hylkiöinä ja ovat osa profaania, pyhän vastakohtaa. Media, uutisoidessaan valtioiden toimista tietyllä tavalla, on merkittävässä roolissa yhdistämässä lukijoita. Uutisten lukijat liittyvät osaksi samaa tunnetta ja päättäväisyyttä, joka välittyy yhteistyödiskurssista. Heistä tulee sekä kuviteltu yhteisö, että osa kollektiivista performanssia, joka sitoo yhteisön yhteen (Sumiala 2010, 79, 86). Vastaavasti he kokevat yhteisön ulkopuolelle jääneitä valtioita kohtaan vahvaa antipatiaa.

Eri valtioiden roolia koskevia uutisartikkeleita oli yhteensä yhtä paljon kuin hätätiladiskurssia toistavia uutisia. Tämä ei toisaalta ole lainkaan yllättävää, sillä juuri poliittisen tason kannanotot ovat niitä, jotka muokkaavat suuresti sitä, miten media asioista uutisoi, ja kuinka merkittävänä huolena ilmastomuutosta pidetään (Carmichael & Brulle 2017). Kansainvälistä ilmastopoliitikka koskevat uutiset koostuvat pääosin juuri näistä eliitin kannanotoista, jotka korostavat sopimusten hyödyllisyyttä tai harmittelevat sopimukset hylkäävien valtioiden toimia. Toisaalta ilmastopoliitikan pohjalta tehty yksinkertaistettu rajanveto

”hyviksiin” ja ”pahiksiin” on tyypillistä ilmastonmuutosuutisoinnille: monimutkaisen tiedeperustaisen uutisen sijaan ilmastonmuutoksesta saadaan luotua median kannalta houkutteleva (joskin epätarkka), lukijoille helposti ymmärrettävä uutinen (Boykoff 2012, 182).

Yhteistyö- ja syypäädiskursseissa muodostuu selkeää jaottelua ”hyvän ja pahan” välillä. Olen uutisartikkeleiden diskurssia esitellessäni pyrkinyt osoittamaan, miten eri valtioiden toimista uutisointi on rakentamassa rajaa, ei vain hyvän ja pahan, vaan pyhän ja profaanin välille. Kaikkia valtioita koskeva ilmastonmuutos ja siihen suhtautuminen luovat sosiaalisesti jaetun pyhän järjestyksen, joka määrittää perustavanlaatuisesti ihmisen ja luonnon väliset suhteet, ja jonka tavoitteena on turvata kaikkein tärkeimmät asiat: maapallon elämää ja yhteiskuntia ylläpitävät ympäristölliset ja ilmastolliset järjestelmät.

Talous ja kulutus – Arkidiskurssi

Kolmen esitellyn diskurssin sisällöt koostuvat melko abstrakteista asioista. Allekirjoitettu Pariisin ilmastopöytäkirja ei allekirjoitushetkellä näy konkreettisesti vielä mitenkään, eivätkä tulevaisuuden mahdolliset sään ääriolosuhteet ole vielä arkipäivää. Aineistoni ilmastonmuutosta koskevasta uutisoinnista noin

viidesosa (39 artikkelia 197:stä) pyrki tuomaan ilmastonmuutoksen mahdollisimman konkreettiseksi ilmiöksi. Tällaiset artikkelit käsitelivät usein taloutta ja arjen kulutustottumuksia, sekä näiden taustalla vaikuttavaa ”päivänpolitiikkaa”, eli ajankohtaista poliittista keskustelua, joka ei (vielä) ole konkretisoitunut lainsäädännöksi. Tätä nimitän arkidiskurssiksi.

Tyypillisesti tähän luokkaan kuuluvissa uutisissa ei mainittu ilmastonmuutoksen seurauksia tai kansainvälistä politiikkaa kuin ohimennen. Uutisten fokus oli useimmiten jokin konkreettinen ja lukijaa lähellä oleva aihe, kuten yksilön kulutustottumukset ja metsätalous:

Suomessa 40 prosenttia päästöistä liittyy rakennuksiin ja ennen kaikkea niiden lämmittämiseen. Nyt alkaisi [Maailman luonnonsäätiön WWF:n ilmastotutkijan Kaarina] Kollen mukaan olla korkea aika vaihtaa öljykattilat esimerkiksi lämpöpumppuihin, jos kattiloita vielä joltakin löytyy. Ruokapuolella lihan ja maitotuotteiden käytön vähentäminen olisi tärkeää. Lentoliikenne on pahimpia yksilön tekemiä kulutusvalintoja ilmaston kannalta, mutta kokonaisuudessa rakennukset ylittävät Kollen mukaan todennäköisesti senkin. (IS20181008)

Vaihtoehtoja riittää ja omistajan tavoitteet määräävät metsänkäsitte-

lyn. Joku haluaa jättää metsänsä kasvamaan omia aikojaan, toinen tavoittelee puusta hyvää tuottoa ja huolehtii metsän hoidosta. Jos metsien halutaan pysyvän nettohiilinieluna, niin puun hakkaaminen vähentää nielua, tehdään puun korjuu millä tyylillä tahansa. (Yle20181019)

Arkidiskurssissa toistuu edellisistä diskursseista tuttu ajatus ilmastonmuutoksesta pyhää järjestystä uhkaavana ilmiönä, jota pitäisi hillitä. Erityispiirteenä tässä diskurssissa on taso, jolla operoidaan: edellisten diskurssien globaali viitekehys on vaihtunut lokaaliksi ”suomalaisen arjen” viitekehyyksi, jossa fokus on yksityishenkilön kulutustottumuksissa tai tietyissä teollisuudenaloissa.

Arkidiskurssin analyysissä olen käyttänyt Mellorin ja Shillingin pyhän modaliteetteja. Bio-poliittisen modaliteetin lisäksi yksilön kulutustottumuksia kontrolloi myös bio-ekonomiinen (*bio-economical*) pyhän modaliteetti. Sen mukaan sekularisoituvassa kapitalistisessa maailmassa kuluttaminen on noussut perinteisten uskonnollisten järjestelmien rinnalle pyhän kokemusten tarjoajana. Osettavat tavarat, tunnistettavat logot ja brändit muodostavat järjestelmän, johon osallistumalla kuluttaja kokee sellaisia erityisiä tuntemuksia, joita on perinteisesti esiintynyt uskontojen piirissä, eli kokemuksia rituaaliin osallistu-

misesta (kuluttaminen), initiaatiot (tietyn tuotteen ostaminen) ja kuulumista erityiseen (brändin rajaamaan) sisäpiiriin. (Mellor & Shilling 2014, 105–109.)

Arkidiskurssin erityispiirteenä on kahden erilaisen pyhän presentaation, kuluttamisen ja ympäristön, asettaminen toistensa vastavoimiksi. Ympäristöä suojellakseen ihmisten pitäisi olla valmiita luopumaan bio-ekonomisen modaliteetin mukaisesta pyhäksi mielletystä kuluttamisesta. Koska kuluttamiseen on liitetty pyhyiden elementtejä, tälle alueelle tunkeutuminen pitää perustella erityisen huolellisesti. Tästä syystä arkidiskurssia toistavat uutiset pyrkivät tuomaan ilmastonmuutoksen lähelle ihmisten arkea, jopa henkilökohtaiselle tasolle. Tämä näkyy hyvin käyttämissäni esimerkeissä: jokainen suomalainen voi vaikuttaa omien päästöjensä määrään, kuluttamiseensa tai siihen mitä omistamallaan metsällään tekee.

Noin neljäsosa tähän luokkaan kuuluvista 39 artikkelista (9 kpl yhteensä, 3 kpl IS:lta, 6 Yleltä) on julkaistu loka-kuussa 2018 IPCC:n kattavan ilmastoreportin julkaisun jälkeen. Jokainen näistä yhdeksästä artikkelista viittaa tekstissään IPCC:n raporttiin, vaikkei raportti itsessään olekaan uutisten tärkein sisältö. IPCC:n raportti mainitsemalla perustellaan tunkeutumista ihmisen yksityiselle alueelle ja kilpailevan pyhän profanointi.

Auktoriteettiin, tässä tapauksessa tieteseen, vetoaminen on diskursiivisen episteemisen hallinnan tyypillisiä työkaluja. Tieteseen vetoamalla teksti pyrkii muokkaamaan lukijan käsitystä todellisuudesta (Alasuutari & Qadir 2014, 79). Näiden artikkelien kohdalla lukija huomaakin maailman olevan sellainen, jossa omia valintojaan on syytä pohtia.

Kaikissa uutisissa ei kuitenkaan vedottu mihinkään erityiseen auktoriteettiin, vaan useimmiten ihmisten kulutustottumusten, talouden tai politiikan muutostarpeelle perusteluksi riitti ilmastonmuutos itsessään. Ilmastonmuutoksen oletaminen annettuna olevaksi, yhteiseksi jaetuksi motivaattoriksi paljastuu Alasuutarin ja Qadirin mukaan episteemisen hallinnan yhdeksi keinoksi. Riippumatta siitä, onko yksittäinen lukija samaa mieltä uutisten diskurssin kanssa, hän kuitenkin uskoo diskurssin olevan yhteisesti jaettu, ja pelkää sen takia uutisten välittämä kuva todellisuudesta saa enemmän painoarvoa (mt., 74). Nykyhetken mediapluralismi ja sosiaalisen median myötä tapahtunut polarisaatio toki haastavat Alasuutarin ja Qadirin näkemyksen. Yle ja IS tavoittavat kuitenkin yli puolet suomalaisista, joten mielestäni oletus siitä, että näiden medioiden lukija uskoo saavansa yhteisesti jaetun diskurssin, on perusteltu.

Ilmastonmuutos, pyhä ja profaani

Olen yllä esitellyt, miten ilmastonmuutoksesta on suomalaisessa mediassa kirjoitettu. Vaikka ilmastonmuutos on ilmiselvästi vakava uhka koko globaalille sivilisaatiolle, olen osoittanut, ettei ilmastonmuutosuutisointi silti pelkisty vain tiettyä diskurssia toistavaksi. Ikävistä seurauksista uutisoimisen lisäksi ilmastonmuutoksesta kirjoitetaan eri tavoin, päähuomion ollessa milloin valtioiden välisessä yhteistyössä, mahdollisten syntipukkien löytämisessä tai arjen kulutustottumuksissa. Kaikki yllä esitellyt tavat muodostavat omat diskurssinsa, jotka ovat vahvasti määrittämässä sitä, minäkalainen kuva median kuluttajalle muodostuu ilmastonmuutoksesta eri tasoilla, yksittäisistä kotitalouksista kansainväliseen ilmastopolitiikkaan. Diskurssista riippumatta ilmastonmuutoksesta rakentui pyhää järjestystä uhkaava profaani, jota piti kaikin mahdollisin keinoin torjua.

Valitsemani lähestymistapa syvenittää ilmastonmuutoksen ymmärtämistä ei pelkäästään fyysikaalisena ilmiönä, vaan myös sosiaalisesti jaettuna, merkityksennannoiltaan rikkaana rajanvedon järjestelmänä. Ilmastonmuutoksen tulkitseminen vakiintunutta järjestelmää uhkaavana profaanina voimana auttaa ymmärtämään niitä tapoja, joilla ilmaston-

muutoksesta on suomalaisessa mediassa kirjoitettu. Löytämieni diskurssien analysointi uskontotieteen pyhäteorioiden (Knott 2008a, 2008b, 2013; Lynch 2014; Mellor & Shilling 2014) valossa osoittaa ilmaston ja ympäristön presentoituvan näissä diskursseissa pyhinä, erityisen arvostuksen ja suojelun kohteina.

Ilmastomuutosuutisointi oli johdonmukaisesti huolestunut ilmastomuutoksen etenemisestä ja sen aiheuttamista seurauksista ja sisälsi myös runsaasti normatiivista sisältöä, jonka mukaan niin valtioiden kuin yksilöidenkin pitäisi ryhtyä toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Usein ilmastotoimet olivat ylhäältä päin määrättyjä. Ne saattoivat pohjautua kansainvälisiin ilmastopöytäkirjoihin, valtiolliseen lainsäädäntöön tai nousta suoraan uutisartikkeleista median edellyttäminä. Tapa, jolla ilmastomuutosuutisoinnin diskursseissa edellytettiin lukijoita hyväksymään ilmastotoimet, mukaili Mellorin ja Shillingin näkemystä pyhän bio-poliittisesta modaliteetista.

Bio-poliittiseen pyhän modaliteettiin kuuluvan normatiivisen sisällön välittämässä ja legitimoinnissa ratkaisevassa roolissa on episteeminen hallinta. Mitkä asiat lopulta päätyvät lehtien palstoille ja osaksi julkisia diskursseja ei ole sattumaa, vaan tietoisien journalististen prosessin tulos, mutta media itsekään ei

toimi tyhjiössä, vaan siihen mistä ja miten media uutisoi vaikuttavat esimerkiksi poliittisen eliitin tai erilaisten intressiryhmien kannanotot (Carmichael & Brulle 2017, 235–236). Näin episteen hallinnan avulla vahvistetaan bio-poliittisesti rakentuneen pyhän ja profaanin välistä rajanvetoa. (Alasuutari & Qadir 2014; Mellor & Shilling 2014; Sumiala 2010).

Yhtenä tutkimusongelmanani oli selvittää, milloin ilmastomuutokseen liittyvä rajanveto konkretisoituu. Selkeimmin tämä tapahtui uutisartikkelien diskursseissa tietyinä ajankohtana: lokakuussa 2018. Tuolloin julkaistussa IPCC:n raportissa vedottiin pysäyttämään ilmaston lämpeneminen 1,5 asteeseen ja kerrottiin mitä seurauksia maapallon ilmastolle ja luonnolle tulisi, jos tässä ei onnistuta. Kuten yllä olen esittänyt, vuoden 2018 lokakuussa artikkeleita tuli erityisen tiheästi ja niiden sanavallinnat viestivät tilanteen kriittisyydestä. Ilmastomuutoksen ympärille muodostunut rajanveto on jatkuvasti läsnä, mutta se aktualisoituu erityisesti pyhään kohdistuvan uhan konkretisoituessa.

Johtopäätökset

Aikaisempi ilmastomuutokseen kohdistuva humanistinen tutkimus on usein keskittynyt siihen, miten ilmas-

tonmuutos vaikuttaa yksilöihin (esim. Carmichael & Brulle 2017, Phoenix ym. 2017). Valitsemani lähestymistapa eroaa tästä tarkastelemalla ilmastomuutosta sosiaalisesti jaettuna merkitysjärjestelmänä. Tämä mahdollistaa ilmiön entistä syvemmän ymmärtämisen huomioidessaan myös siihen liittyvät arvostuksen, vaaran ja suojelun näkökulmat.

Taustalla vaikuttavan abstraktin rajanvedon järjestelmän ymmärtäminen auttaa kuitenkin myös konkreettista päätöksentekoa. Tuntemalla ilmastomuutokseen liittyvää pyhän ja profaanin välistä rajanvetoa, päättäjät ja tavalliset ihmiset ymmärtävät paremmin muun muassa ilmastoahdistusta ja ilmastopoliittikkaan liittyviä voimakkaita mielipiteitä ja osaavat huomioida nämä toiminnassaan. Suhtautuminen ilmastomuutokseen ja sen kaikkiin osa-alueisiin ei ole neutraalia ja analyttistä, koska ilmasto ja siihen kohdistuva muutos, eivät ole neutraaleja. Ne ovat kaikkea muuta: pyhää ja profaania.

Kiitokset

Kirjoittaja kiittää ohjaajaiaan Jere Kyyröä ja Matti Kamppista kaikesta avusta kirjoitusprosessin aikana, sekä kahta anonymia vertaisarvioijaa saamastaan perustellusta palautteesta.

TUTKIMUSAINEISTO

IS20151213 ”Tutkimusryhmän pysäyttävät kuvat: Näin dramaattisesti 4 asteen lämpötilan nousu näkyisi maailman kaupungeissa” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000001051024.html> (Tarkistettu 10/2023)

IS20170602 ”USA vetäytyy Pariisiin ilmastopimuksesta – Trumpille sataa kritiikkiä: ”Järkyttävä epäonnistuminen” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000005236724.html> (10/23)

IS20180810 ”Professori kertoo, mitä voi seurata, jos pelätty lämpötilan kynnysarvo ylitetään: – ”Jotakin hyvin pahaa tulee tapahtumaan” <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005786008.html> (10/23).

IS20181008 ”Asiantuntija laajasta ilmastoraportista: Tärkeä vaaliteema – yksi asia poliitikoille erityisen vaikea” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000005856287.html> (10/23).

IS20181009 ”Näistä 5 asiasta muut voisivat ottaa Suomesta mallia ilmastomuutoksen torjunnassa” <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005857386.html> (10/23).

IIS20191216 ”Madrin ilmastopettymyksestä syytetään viittä maata – näihin riitoihin tavoitteet kaatuivat” <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000006344601.html> (10/23).

YLE20151212 ”Ihmiskunta otti harppauksen kohti saasteettomampaa tulevaisuutta – tästä Pariisissa sovittiin”. <https://yle.fi/a/3-8524969> (10/23).

YLE20161111 ”Tutkijat: Ilmastomuutos koskettaa jo lähes kaikkea elämää maapallolla”. <https://yle.fi/a/3-9286129> (10/23).

YLE20181008 ”Maailman on tehtävä täydellinen suunnanmuutos – Yle seurasi IPCC:n ilmastoraportin nostattamaa keskustelua”. <https://yle.fi/a/3-10444654> (10/23).

YLE20181019 ”Ilmastomuutosta hillitsevä hiilinielu vai teollisuuden raaka-aine? Suomi tasapainoilee metsien tarkoituksen kanssa”. <https://yle.fi/a/3-10457463> (10/23).

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti & Qadir, Ali (2014) Epistemic governance: An approach to the politics of policy-making. *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 1 (1), 67–84. <https://doi.org/10.1080/23254823.2014.887986>

Alasuutari, Pertti & Qadir, Ali (2021) Sosiologinen institutionalismi ja uskonnontutkimus – Diskursiivinen näkökulma. Teoksessa Hjelm, Titus (toim.) *Uskonto, kieli ja yhteiskunta: Johdatus diskursiiviseen uskonnontutkimukseen*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 64–88.

Alexander, Jeffrey C. (2003) *The Meanings of Social Life: A Cultural Sociology*. New York: Oxford University Press, Inc.

Anttonen, Veikko (1996) *Ihmisen ja maan rajat. ”Pyhä”kulttuurisena kategoriana*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Anttonen, Veikko (2000) Sacred. Teoksessa Braun, Willi & McCutcheon, Russell T. (toim.) *Guide to the Study of Religion*. London: Cassell, 271–282.

Anttonen, Veikko (2006) Kirkon paikka yhteiskunnassa – Uskontoantropologinen näkökulma. Teoksessa Yeung, Anne Birgitta; Pesonen, Heikki & Sundback, Susan (toim.) *Rajojen ylityksiä: Uskonto, kirkko, sosiologia*. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy, 97–107.

Bazaco, Ángela; Redondo, Marta & Sánchez-García, Pilar (2019) Clickbait as a strategy of viral journalism: Conceptualisation and methods. *Revista Latina de Comunicación Social*, 74, 94–115. <https://doi.org/10.4185/RLCS-2018-1323en>

Boykoff, Maxwell T. 2012 *Who Speaks for the Climate? Making Sense of Media Reporting on Climate Change*. New York: Cambridge University Press. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1017/CBO9780511978586>

Carmichael, Jason, T & Brulle, Robert J. (2017) Elite cues, media coverage, and public concern: an integrated path analysis of public opinion on climate change, 2001–2013. *Environmental Politics*, VOL. 26, NO. 2 (2017), 232–252. <https://doi.org/10.1080/09644016.2016.1263433>

Durkheim, Émile (1980) *Uskontoelämän alkeismuodot: Australialainen totemijärjestelmä*. Suom. Seppo randell. [Les formes élémentaires de la vie religieuse, 1937.] Helsinki: Tammi.

Foucault, Michel (2014) *Parhaat*. Suom. Tapani Kilpeläinen, Simo Määttä & Johan L. Pii. [Dits écrits I–IV, 1994.] Tampere: Niin & Näin.

Haila, Yrjö (1999) Biodiversity and the divide between culture and nature. *Biodiversity & Conservation*, 8(1), (1999), 165–181. <https://doi.org/10.1023/A:1008877628720>

Haila, Yrjö 2000. Beyond the Nature-Culture Dualism. *Biology & Philosophy*, 15(2), (2000), 155–175. <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1006625830102>

Hjelm, Titus (2016) Theory and Method in Critical Discursive Study of Religion: An Outline. Teoksessa Wijsen, Franz Jozef Servaas & von Stuckard, Kocku (toim.) *Making religion: theory and practice in the discursive study of religion*. Boston: Brill, 15–34.

IPCC, 2018: Summary for Policymakers. In: Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (Eds.) *Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the Impacts of Global Warming of 1.5°C above Pre-industrial Levels and Related Global Greenhouse Gas Emission Pathways, in the Context of Strengthening the Global Response to the Threat of Climate Change, Sustainable Development, and Efforts to Eradicate Poverty*. Cambridge: Cambridge University Press, 3–24.

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993) Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino.

Jyrkiäinen, Jyrki (2017) Sanomalehdistö. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Nieminen Hannu (toim.) *Suomen mediamaisema*. Turenki: Hansaprint, 65–117.

Knott Kim (2008a) Inside, Outside and the Space in-between: Territories and Boundaries in the Study of Religion. *Temenos*, 44(1), 41–66. <https://doi.org/10.33356/temenos.4597>

Knott, Kim (2008b) ”Pyhä” uskonnollisen ja maallisen välisen rajan haastavana työkaluna. Teoksessa: Mahlamäki, Tiina; Pyysiäinen, Ilkka & Taira, Teemu (toim.) *Pyhä – raja, kielto ja arvo kansanomaisessa uskonnossa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 164–188.

Knott, Kim (2013) *The Secular Sacred: In between or both/and?* Teoksessa Day, Abby; Vincent, Giselle; Cotter, Christopher R.; Catto, Rebecca & Woodhead, Linda (toim.) *Social Identities Between the Sacred and the Secular*. Surrey: Ashgate Publishing Limited, 145–161.

Kunchamboo, Vimala; Lee, Christina K. C. & Brace-Govan, Jan (2017) Nature as extended-self: Sacred nature relationship and implications for responsible consumption behavior. *Journal of Business Research*, 74(1), 126–132.

Laitila, Teuvo (2006) Pyhyys ihmisen ja luonnon eettisenä suhteena karjalaisen ortodoksisuuden näkökulmasta. Teoksessa: Laaksonen, Pekka & Mettomäki, Sirkka-Liisa (toim.) Pyhän perintö: Kirjoituksia suomalaisesta pyhästä Kalevalassa, kansanperinteessä, luonnossa ja taiteessa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 173–180.

Laitila, Teuvo (2006) Ihmisen jumalat – johdatus uskontotieteeseen. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Lynch Gordon (2007) *The New Spirituality – An introduction to Progressive Belief in the Twenty-first Century*. New York: I.B. Tauris.

Lynch, Gordon (2014) *On the Sacred*. Milton Park: Routledge.

MediaAuditFinland (2024) <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2022/11/KMT-2022-lukijamaarat-liite.pdf> (Viitattu 7/23)

Mellor, Philip A. & Shilling, Chris (2014) *Sociology of the Sacred – Religion, Embodiment and Social Change*. London: Sage Publications.

Nyberg, Daniel; Wright, Christopher & Bowden, Vanessa (2022) Organising Responses to Climate Change – The Politics of Mitigation, Adaptation and Suffering. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009266901>

Paden, William (1999) Sacrality and Worldmaking: New Categorical Perspectives. *Scripta Instituti Donneriani Aboensis* Vol. 17 No. 1, 165–180. <https://doi.org/10.30674/scripta.67251>

Paden, William (2017) Shifting worldviews: modeling sacrality in naturalistic perspective. *Religion* Vol. 47 No. 4, 704–717. <https://doi.org/10.1080/0048721X.2017.1336888>

Pariisin ilmastopöytäkirja: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf (Ladattu 2/23)

Phoenix, Ann; Boddy, Janet; Walker, Catherine & Vennam, Uma (2017) *Environment in the Lives of Children and Families: Perspectives from India and the UK*. Bristol: Policy Press.

Pälli, Pekka & Lillqvist, Ella (2020) Diskursianalyysi. Teoksessa Luodonpää-Manni, Minna; Hamunen, Markus; Konstenius, Reetta; Miestamo, Matti; Nikanne Urpo & Sinnemäki, Kaius (toim.) *Kielentutkimuksen menetelmiä I–V*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 374–411.

Sauri, Tuomo & Picard, Robert G (2017) *Mediatalous*. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Nieminen Hannu (toim.) *Suomen mediamaisema*. Turenki: Hansaprint, 36–63.

Scollon, Suzie Wong & de Saint-Georges, Ingrid (2012) *Mediated Discourse Analysis*. Teoksessa Handford, Michael & Gee, James Paul (toim.) *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. Milton Park: Routledge, 66–78.

Stark-Arola, Laura (2002) Pyhä raja ja pyhä keskus – Rituaalimallit ortodoksisen Karjalan kansanuskonnossa. Teoksessa: Laaksonen, Pekka & Mettomäki, Sirkka-Liisa (toim.) *Pyhän perintö: Kirjoituksia suomalaisesta pyhästä Kalevalassa, kansanperinteessä, luonnossa ja taiteessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 181–219.

Sumiala, Johanna (2010) *Median rituaalit – Johdatus media-antropologiaan*. Tampere: Vastapaino.

Taira, Teemu (2004) Uskonnolliset käytännöt ja kulttuuriset kontekstit – Uskontotieteen ja kulttuurintutkimuksen rajankäyntiä. Teoksessa Fingerroos, Outi; Opas, Minna & Taira, Teemu (toim.) *Uskonnon paikka – Kirjoituksia uskontojen ja uskontoteorioiden rajoista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 115–149.

Taira, Teemu (2022) *Taking 'Religion' Seriously: Essays on the Discursive Study of Religion*. Supplements to Method & Theory in the Study of Religion 18. Leiden: Brill.

UNFCCC (2024) *The Paris Agreement*. <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement> (Viitattu 2/23).

Yle (2021) Yle 2021. <https://yle.fi/aihe/ylen-vuosi-2021>

FM Joona Vuorinen on Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen oppiaineen väitöskirjatutkija, joka tutkii ilmastomuutokseen liittyvää pyhän ja profaanin välistä rajanvetoa. Hänen tutkimusintressinsä liittyvät vakiintuneen järjestyksen ja sitä uhkaavan kaaoksen väliseen jännitteeseen sekä jännitteen ilmenemiseen yksittäistapauksissa. Vuorinen jatkaa tutkimustaan tulevilla artikkeleillaan tarkastelemalla valkeaa joulua, Elokapi-
nan vuoden 2020 mielenosoitusta, sekä kevättalvella 2021 tapahtunutta energiaturvetuotannon alasajoa tapausesimerkeinä pyhän ja profaanin välisestä rajanvedosta.